

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Jana Musila, soudce Vladimíra Kůrky a soudkyně zpravodajky Milady Tomkové o ústavní stížnosti **J. U.**, zastoupené prof. JUDr. Janem Křížem, CSc., advokátem se sídlem kanceláře Dlouhá 13, 110 00 Praha 1, proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 25. 8. 2014 č. j. 55 Co 363/2014-904 a usnesení Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 13. 6. 2014 č. j. 41 P 80/2011-812, za účasti **Městského soudu v Praze a Obvodního soudu pro Prahu 9** jako účastníků řízení a **Ing. T. U.**, zastoupeného JUDr. Alenou Kříčkovou, advokátkou se sídlem Praha 4, Na Krčské stráni 68, a **nezl. L. U.**, zastoupeného Úřadem městské části Praha 19, Železnobrodská 764, Praha 9, jako vedlejších účastníků, takto:

I. Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 25. 8. 2014 č. j. 55 Co 363/2014-904 a usnesením Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 13. 6. 2014 č. j. 41 P 80/2011-812 byla porušena základní práva stěžovatelky, a to právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do rodinného života garantované čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a právo na spravedlivý proces garantované čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 25. 8. 2014 č. j. 55 Co 363/2014-904 se ruší.

III. Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 13. 6. 2014 č. j. 41 P 80/2011-812 se ruší.

O d ů v o d n ě n í :

I. Předchozí průběh řízení

1. Včas učiněným podáním splňujícím i další náležitosti ústavní stížnosti podle zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), se stěžovatelka domáhala zrušení v záhlaví citovaného usnesení Obvodního soudu pro Prahu 9 (dále jen „obvodní soud“) a rovněž v záhlaví citovaného usnesení Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“). Stěžovatelka měla za to, že těmito rozhodnutími bylo porušeno její právo na ochranu před zasahováním do rodinného života, které je garantováno čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8, vyhlášené ve Sbírce zákonů pod číslem 209/1992 Sb. (dále jen „Úmluva“). Tohoto zásahu se obecné soudy měly dle stěžovatelky dopustit porušením limitů, v nichž lze realizovat státní moc, jak plyne z ustanovení čl. 2 odst. 2 Listiny.

2. Z ústavní stížnosti, přiložených rozhodnutí a vyžádaného spisu vedeného u obvodního soudu pod sp. zn. 41 P 80/2011 a dalších vyžádaných vyjádření, zjistil Ústavní soud následující skutečnosti pojící se k předmětu ústavní stížnosti. Rozsudkem ze dne 24. 2. 2011 č. j. 55 Co 502/2010-406 Městský soud v Praze změnil rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 8. 3. 2010 č. j. 25 Nc 544/2007-294. Tímto rozsudkem byl nezletilý syn stěžovatelky svěřen do střídavé péče obou rodičů. Dne 21. 10. 2013 podala stěžovatelka návrh na změnu výchovy. Dne 30. 4. 2014 podal otec návrh na výkon rozhodnutí uložením pokuty, neboť mu stěžovatelka syna opakovaně nepředala, čímž měla porušit pravidla stanovená soudem v rozhodnutí o střídavé péči. Ústavní stížností napadeným usnesením obvodní soud nařídil stěžovatelce ve smyslu ustanovení § 502 zákona č. 292/2013, o zvláštních řízeních soudních (dále jen „zákon o zvláštních řízeních soudních“), výkon rozhodnutí uložením pokuty v celkové výši 9.000 Kč. V odůvodnění svého rozhodnutí obvodní soud uvedl, že má za to, že stěžovatelka neučinila nic pro to, aby došlo k předávání syna. Dále soud uvedl, že nezjistil žádné závažné skutečnosti, které by otce vylučovaly z výchovy syna, které by byly důvodem pro podstatné omezení styku mezi nimi.

3. Proti usnesení obvodního soudu podala stěžovatelka odvolání, které městský soud neshledal důvodným a rozhodnutí obvodního soudu usnesením, rovněž napadeným ústavní stížností, potvrdil. Městský soud se ztotožnil s tím, že ze zjištěných skutečností nevyplývá nic, co by odůvodňovalo závěr, že není možno realizovat styk otce se synem z vážných důvodů.

4. Vzhledem k tomu, že v postavení vedlejšího účastníka v řízení před Ústavním soudem je nezletilý syn stěžovatelky, jmenoval mu Ústavní soud opatrovníka ve smyslu ustanovení § 63 zákona o Ústavním soudu ve spojení s ustanovením § 469 zákona o zvláštních řízeních soudních a § 892 odst. 3 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Tímto opatrovníkem byla jmenována Městská část Praha 19 (dále jen „opatrovník“).

II. Argumentace stran

5. Po rekapitulaci skutkových okolností stěžovatelka ve své ústavní stížnosti uvedla, že postup obecných soudů nebyl spojen s řádným dokazováním, což mělo za následek zásah do jejich, shora uvedených, základních práv. Ve stížnosti uvádí, že nijak nebránila styku syna s otcem a k nepředání došlo pouze v důsledku synova vlastního rozhodnutí. Dle názoru stěžovatelky mají orgány veřejné moci aplikovat donucovací prostředky účelně a tak, aby reflektovaly konkrétní případ a jejich použití bylo důvodné. Stěžovatelka se domnívá, že nijak nebránila styku syna s otcem a ani jinak neznemožňovala jejich styk. Proto sankce uložená jako následek znemožnění styku dítěte s druhým rodičem, postrádá zákonné opodstatnění. Na základě těchto skutečností stěžovatelka předpokládá, že nařízením výkonu rozhodnutí uložením pokut, aniž by pro to byl důvod, neboť nijak nebránila výkonu soudního rozhodnutí o péči o nezletilé dítě, došlo k porušení ustanovení čl. 2 odst. 2 Listiny, protože soudy nepostupovaly v mezích stanovených zákonem. V důsledku toho stěžovatelka namítá zásah do práva na ochranu rodinného života, jak plyne z ustanovení čl. 10 odst. 2 Listiny.

6. Ústavní soud si pro náležité posouzení věci vyžádal od obvodního soudu příslušný spis a od účastníků řízení vyjádření. Městský soud ve svém vyjádření k ústavní stížnosti ze dne 12. 6. 2015 uvádí, že závěr o tom, že se syn odmítá s otcem stýkat, nevyšel v řízení před obecnými soudy najevo, navzdory provedenému pohovoru s nezletilým. Dále městský soud uvedl, že není přesvědčen, že výhrady stěžovatelky k rozsahu skutkových zjištění, k právnímu posouzení věci či k samotnému odůvodnění usnesení, mají dostatečný ústavní přesah. Opatrovník ve svém vyjádření ze dne 12. 6. 2015 uvedl, že z jeho pohledu je v současné době prokázáno, že stěžovatelka nebránila styku syna s otcem. Opatrovník dále uvedl, že syn trvá na tom, že ve svém odmítání stýkat se s otcem nebyl nijak motivován stěžovatelkou. Obvodní soud ve svém vyjádření ze dne 19. 6. 2015 uvedl, že při vydávání usnesení napadeného ústavní stížností vycházel ze skutkového stavu odůvodňujícího závěr, že uložení pořádkových pokut je namístě. Domníval se, že dlouhodobé přerušování či dokonce ztráta kontaktu s otcem by mohla vést k úplnému přetrhání citových vazeb mezi dítětem a otcem. Dále obvodní soud uvedl, že následně se situace změnila a nyní již soud akceptuje změnu poměrů a má za to, že odmítání styku s otcem je projevem vlastní vůle syna. Otec, v postavení vedlejšího účastníka řízení, ve svém vyjádření ze dne 14. 7. 2015 vyjádřil výhrady proti postupu obecných soudů ve věci samé. Dále uvedl, že popis skutečností vyjádřený v ústavní stížnosti není objektivní a pravdivý. Na závěr svého vyjádření konstatoval, že ústavní stížnost nepovažuje za důvodnou, neboť bylo povinností stěžovatelky vysvětlit synovi, byť důrazně, že je nezbytné respektovat pravomocné rozhodnutí soudu o péči o něj.

7. Ústavní soud neshledal ve vyjádřeních žádné skutečnosti či tvrzení, které by již nebyly reflektovány ústavní stížností. Také vzhledem k tomu, že ústavní stížnosti nakonec vyhověl, nepovažoval za nutné vyzvat stěžovatelku k replice k těmto vyjádřením.

III. Řízení před Ústavním soudem

8. Ústavní soud považuje za důležité zmínit, že předmětem ústavněprávního přezkumu jsou pouze rozhodnutí určená v záhlaví. Ústavní soud se nijak nevyjadřuje k meritorní stránce řízení vedeného před obvodním soudem. Dále považuje za nutné připomenout, že z ústavněprávního hlediska je možné hodnotit rozhodnutí obecných soudů pouze ve vztahu ke skutečnostem, které jim byly známy. Jakékoli další skutečnosti, které stěžovatelka, vedlejší účastník, případně obvodní soud Ústavnímu soudu zaslali, a které vyšly najevo či se odehrály až po rozhodnutí obecných soudů, nemohou mít v této věci vliv na přezkum rozhodnutí prováděný Ústavním soudem.

9. Ústavní soud přezkoumal ústavní stížnost ve smyslu formálních podmínek, které klade zákon o Ústavním soudu a shledal, že jsou splněny.

10. Ústavní soud zhodnotil všechny okolnosti projednávaného případu a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

11. Předmětem přezkumu prováděného Ústavním soudem jsou rozhodnutí, kterými se stěžovatelce ve smyslu ustanovení § 502 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních nařizuje výkon rozhodnutí uložením pokuty. Znění tohoto ustanovení předpokládá, že uložením pokuty bude stížena osoba, která dobrovolně neplní povinnost uloženou soudem, tedy v tomto případě soudním rozhodnutím o péči o nezletilé dítě. Dle odborné

literatury není smyslem ukládání pokut sankcionovat povinného, v tomto případě stěžovatelku, ale primárně vymoci splnění povinnosti ve prospěch oprávněného (viz SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol.: Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, str. 1000-1001). Pokud tedy ze zjištěných okolností vyplývá, že povinný nemůže plnit povinnost stanovenou soudem, a to i přes zjevnou a odpovídající snahu, nelze považovat podmínky stanovené zákonem pro uložení pokuty za naplněné.

12. V projednávaném případě Ústavní soud zjistil, že obvodní soud přistoupil k uložení pokuty i přes to, že v odůvodnění svého usnesení uvádí, že nejít k otci bylo samostatným rozhodnutím syna (viz str. 3 usnesení obvodního soudu). Lze předpokládat, že nezletilé dítě ve svých třinácti letech již dokáže o následcích svého jednání uvažovat a lze tedy přijmout tezi, že je schopno samo posoudit povinnost uloženou soudem matce, jakož i charakterizovat svůj vztah k otci. Byť s přihlédnutím k jeho věku. To vše za podmínek, že matka (stěžovatelka) skutečně nijak negativně neovlivňuje vztah syna a otce a naopak působí tak, aby ke splnění povinnosti došlo. Tato skutečnost rovněž plyne jak ze spisu, tak z usnesení obecných soudů.

13. Výchovné působení rodiče na dítě, a to i ve smyslu rozhodnutí soudu o výchově, nikdy nesmí překročit racionální mez a mělo by respektovat rozhodnutí dítěte tak, aby byly naplněny požadavky stanovené čl. 12 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte, vyhlášené ve Sbírce zákonů pod číslem 104/1991 Sb. (dále jen „Úmluva o právech dítěte“). Ve smyslu ustanovení čl. 12 odst. 2 Úmluvy o právech dítěte je proto i v posuzovaném případě nezbytné, aby obecné soudy reflektovaly názory dítěte. Jak již Ústavní soud uvedl v nálezu sp. zn. II. ÚS 3765/11 ze dne 13. 3. 2012 (N 52/64 SbNU 645), resp. usnesení sp. zn. IV. ÚS 25/03 ze dne 24. 11. 2004, institut nařízení výkonu rozhodnutí není určen k tomu, aby se stal nástrojem násilné změny projevů vůle nezletilého dítěte, pokud jeho rozhodnutí nebylo úmyslně ovlivněno třetími osobami. Pokud nelze dítě i přes adekvátní výchovné působení přesvědčit, že má jít k otci, jeví se ukládání pokut jako nesmyslné a neplnící zákonem předvídaný účel, tj. zajistit splnění povinnosti. V souladu s principy vyjádřenými v Úmluvě o právech dítěte je vyloučeno, aby kterýkoli z rodičů nutil dítě k plnění povinností všemi prostředky. Sankční působení soudu tak postrádá reálný objekt, tedy vůlí ovlivnitelné lidské jednání, na které by mohlo reálně působit.

14. Za těchto okolností, a s přihlédnutím ke skutečnostem zjištěným obvodním soudem ke dni rozhodnutí, tj. 13. 6. 2014, lze mít za to, že obecné soudy měly dostatek podkladů k tomu, aby přihlédly k rozhodnutí syna. Odůvodnění ústavní stížností napadených rozhodnutí obsahuje dostatek indicí, které vedou k závěru, že uložení pokuty nemusí směřovat k vymození soudem uložených povinností. V případě, že obecné soudy měly o postoji syna pochybnosti, pak bylo jejich povinností přistoupit k provedení dalších důkazů, aby byl skutečně prokázán skutkový stav, jak stanoví § 21 zákona o zvláštních řízeních soudních. Skutková zjištění, která měl k dispozici již obvodní soud, umožňují alternativní skutkové závěry, tedy že nepředání syna otci nebylo způsobeno jednáním nebo opominutím stěžovatelky, které soud nemohl pomínout. S těmito závěry se však obecné soudy nijak nevypořádaly. Ústavní soud nesouhlasí s vyjádřením městského soudu, že závěr, že se syn nechce stýkat s otcem, nevyplynul z předchozího řízení. Jak obsah spisu, tak usnesení obvodního soudu prokazatelně s touto skutečností operují. Ústavní soud připomíná, že nijak nehodnotil

schopnost otce vychovávat syna, neboť to nebylo předmětem ústavního přezkumu a posoudit tyto skutečnosti spadá do pravomoci obecných soudů.

15. Jako důsledek shora popsaného stavu Ústavní soud konstatuje, že došlo k zásahu do práva stěžovatelky na spravedlivý proces ve smyslu ustanovení čl. 36 odst. 1 Listiny, neboť obecné soudy nevycházely ze skutkového stavu, který by odůvodňoval jejich závěry. Soudy nesprávně aplikovaly ustanovení § 502 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních, a to takovým způsobem, který představuje zásah do základních práv stěžovatelky garantovaných Listinou. Vzhledem k této situaci Ústavní soud také konstatuje neoprávněný zásah do rodinného života stěžovatelky ve smyslu ustanovení čl. 10 odst. 2 Listiny.

16. Ze shora uvedených důvodů Ústavní soud podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu, ústavní stížnosti vyhověl a podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu napadená rozhodnutí obvodního soudu a městského soudu zrušil. Ústavní soud přistoupil ke zrušení jak rozhodnutí obvodního soudu, tak městského soudu, neboť bude na nalézacím soudu objasnit všechny skutečnosti rozhodující pro uložení pokut jako nařízení výkonu rozhodnutí.

17. O ústavní stížnosti bylo rozhodnuto bez nařízení jednání, neboť Ústavní soud dospěl k závěru, že by od něj nebylo možno očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 13. října 2015

Jan Musil
předseda senátu